

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՐ ԳՅՈՒՄՐԻՈՒՄ

2007 թ. հոկտեմբերի 19-21-ը Գյումրու գիտական մտավորականությունը տոնական տրամադրության մեջ էր. նախ նշվեց Գիտությունների ազգային ակադեմիայի Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի (ՇՀԿ) հիմնադրման տասնամյա հոբելյանը, ապա հանդիսավորությամբ բացվեց Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությանը նվիրված հանրապետական յոթերորդ գիտաժողովը:

Գյումրու «Պրոգրես» համալսարանի հյուրընկալ հարկի տակ հոկտեմբերի 19-ին հավաքված քաղաքի գիտական, կրթական ու հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, ստվարաթիվ ուսանողները ջերմությամբ ու սիրով ծափողջունեցին ՇՀԿ-ի 10-ամյակի հանդիսությանը ժամանած ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ռ. Մարտիրոսյանին, Շիրակի մարզպետ Լ. Նանյանին, ակադեմիկոս Վլ. Բարխուդարյանին, ակադեմիայի թղթակից անդամներ Ս. Հարությունյանին, Մ. Հասրաթյանին, Ա. Մելքոնյանին, Ս. Հովհաննիսյանին, ակադեմիայի հումանիտար մի շարք ինստիտուտների տնօրեններին, հանրապետության գիտական տարբեր հաստատություններից, ինչպես նաև բուհերից ժամանած անվանի բազմաթիվ այլ գիտնականներին:

Կենտրոնի 10 տարիների ձեռքբերումների հանրագումարն էր նրա տնօրեն, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Սերգո Հայրապետյանի խոսքը, որում նա նախ կարևորեց Շիրակի պատմամշակութային ժառանգության հիմնախնդիրներին նվիրված առաջին գիտաժողովների (1994,1996) դերը ոչ միայն Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների մակարդակի բացահայտման, այլև տեղի հայագիտական մեծ ներուժի իրական հնարավորությունների հայտածման ու դրա հիման վրա՝ Գյումրիում ակադեմիական հումանիտար կառույց ունենալու հարցի առաջադրման և լուծման մեջ: Շիրակի հայագիտական ուսումնասիրության պատմության վերջին ժամանակների փոքր հատվածը՝ տասը տարին, անխզելիորեն կապված է նաև Գյումրիում ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի գործունեության հետ, ասաց նա ու հանգամանորեն անդրադարձավ պատմական գավառի հնագիտության, ճարտարապետության, հին ու նոր պատմության, ազգագրության և բանահյուսության գիտական հետազոտման մեջ կենտրոնի առաջնահերթություններին, նրա գիտական ներուժի իրատեսական հնարավորություններին:

Կենտրոնում սկզբից նեթ կարևորվեց սեփական տպագիր խոսք ունենալու անհրաժեշտությունը, շարունակեց Ս. Հայրապետյանը: Որոշվեց տարին մեկ անգամ հրատարակել կենտրոնի «Գիտական աշխատություններ» ժողովածուն՝ 14 հրատարակչական մամուլ ծավալով, բարձր որակով ու գիտական

պատշաճ մակարդակով: Այսօր հրապարակի վրա են հանրապետության գիտական շրջանակներում արդեն բարի համբավ վայելող և սպասված այդ հանդեսի ինը հատորներ: Իհարկե, կենտրոնն այլ հրապարակումներ ևս ունի: Դրանք ամենատարբեր գիտաժողովների, գիտական սեմինարների ու այլ միջոցառումների նյութերն են, թեմատիկ հաշվետվությունները:

Այնուհետև զեկուցողն ասաց, որ 1998-ից մինչ օրս Շիրակի հայագիտականը նաև Գյումրիում ավանդաբար գումարվող «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը» հանրապետական խոշորամասշտաբ և հեղինակավոր գիտական նստաշրջանների կազմակերպիչն ու պատասխանատուն է, գիտաժողովներ, որոնք ակնառու երևույթ են ոչ միայն Գյումրու, այլև հանրապետության գիտական ու մշակութային կյանքում:

Ս. Հայրապետյանն անդրադարձավ կադրերի հարցին, նշեց, որ կենտրոնի հիմնադրման առաջին օրերից ամենալուրջ ուշադրություն է դարձվել այդ խնդրին, և ընդամենը գիտության երեք թեկնածուների դիմաց այսօր կենտրոնի տասնվեց գիտաշխատողներից գիտության թեկնածուներ են ինը, գիտության դոկտորներ՝ երկուսը, իսկ մոտ ապագայում պաշտպանության են պատրաստվում ևս երեք թեկնածուական ատենախոսություններ: Ասպիրանտների պատրաստումը կենտրոնում տարվում է գերազանցապես Գյումրու բուհերի՝ մասնավորաբար Մանկավարժականի լավագույն շրջանավարտների ներգրավմամբ:

Այս տարիներն արդյունավետ եղան նաև հանրապետության ու արտասահմանյան բազմաթիվ գիտական ու մշակութային կազմակերպությունների հետ գիտական կապերի խորացման ու ընդլայնման, միջազգային համագործակցության ակտիվացման առումով: Արդյունավետ աշխատանք տարվեց նաև տեխնիկական վերագինման ուղղությամբ՝ ապահովելով արդիական համակարգչային տեխնիկայով ու սարքավորումներով, կապի ժամանակակից միջոցներով կենտրոնը զինելու կարևոր խնդրի իրականացումը:

ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնը, իր խոսքի վերջում ասաց զեկուցողը, թևակոխում է գոյության երկրորդ տասնամյակը՝ իմաստնացած իր այս տարիների փորձով, ձեռքբերումների ու կորուստների, արածի ու չարածի հանրագումարով, գիտական ու մշակութային այլ կազմակերպությունների հետ մեկտեղ Շիրակի նյութական ու հոգևոր ծովածավալ հարստության ուսումնասիրությունը շարունակելու իր երթին հավատարիմ:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ռ. Մարտիրոսյանն իր ողջույնի խոսքում ընդգծեց, որ թեև 10 տարին գիտական հաստատության տարեգրության փոքր ժամանակահատված է, սակայն զարմանալիորեն մեծ ծավալի գործ է կատարվել, և այսօր Շիրակի հայագիտականը Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի լավագույն հաստատություններից մեկն է: Ծափերով ընդունվեց Ակադեմիայի նախագահի այն միտքը, որ այսօր, ավելի քան երբևէ հասունացած կարելի է համարել Գյումրիում Գիտությունների ազգային ակադեմիայի հյուսիսային բաժանմունքի ստեղծման հարցը, ինչը քաղաքի մտավորականության երկար տարիների երազանքն է:

Կենտրոնի հիմնադրման 10-ամյակի հանդիսությանը իրենց ողջունի խոսքն էին քերել նաև ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Ա. Մելքոնյանը, Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի տնօրեն Պ. Ավետիսյանը, Երկրաֆիզիկայի և ինժեներային սեյսմաբանության ինստիտուտի տնօրեն Ս. Հովհաննիսյանը, Արվեստի ինստիտուտի տնօրեն Ա. Աղասյանը, հանրապետության մի շարք երևելի գիտնականներ, Գյումրու բուհերի ռեկտորներ և այլք:

Նույն օրը սկսվեցին և հաջորդ օրը շարունակվեցին «Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը» հանրապետական յոթերորդ գիտաժողովի աշխատանքները: Անդրանիկ լիագումար նիստում լսվեցին ուշագրավ գիտական հաղորդումներ՝ Երևանի պետական համալսարանի հայ գրականության ամբիոնի վարիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ս. Մուրադյանի «Հովհաննես Շիրազը և Գյումրին», ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի առաջատար գիտաշխատող, արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Լ. Երնջակյանի «Ալեքսանդրապոլի երաժշտական ավանդույթները Մերձավոր Արևելքի մշակութային փոխազդեցությունների համատեքստում», ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատող Հ. Խաչատրյանի «Շիրակի հնագիտական ուսումնասիրությունը երեկ և այսօր» և Երևանի թատրոնի և կինոյի պետական ինստիտուտի դասախոս, թատերագետ, արվեստի վաստակավոր գործիչ Լ. Մութաֆյանի «Թատերական կյանքի ձևավորումը Ալեքսանդրապոլ-Գյումրիում» զեկուցումները:

Ապա գիտաժողովը աշխատանքները շարունակեց երեք մասնաճյուղերում՝ ա. պատմագիտություն, հնագիտություն, վիմագրություն, մարդաբանություն, բ. ազգաբանություն, բանագիտություն, էթնոսոցիոլոգիա, գ. ճարտարապետություն, արվեստաբանություն, բանասիրություն

Ա մասնաճյուղի աշխատանքը սկսվեց ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատող, պատմական գիտությունների դոկտոր Ս. Պետրոսյանի «Գյումրու ուրարտական գոտու բեկորի մեհենագրերը» հաղորդումով: Հայաստանի պատմության ազգային թանգարանում պահվող Գյումրու հնագիտական ֆոնդերի մի խմբի մեջ հայտնաբերված ուրարտական գոտու բեկորի արծվառյուծի մեհենագրերի ընթերցումը հնարավորություն է ընձեռել բացահայտելու արծվառյուծի Սինամ հավ(ք) անունը, որը նա կրել է Արուսյակ մոլորակի կենդանական դրսևորումը լինելու պատճառով: Վանի թագավորության ժամանակաշրջանում պատմական Շիրակին վերաբերող հատուկ անուններին էր նվիրված Պատմության և մշակույթի հուշարձանների պետական գործակալության աշխատակից Վ. Ծատրյանի ելույթը: ՀՀ ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի գիտաշխատող Լ. Պետրոսյանի հաղորդման թեման էր «Երվանդավանի ճակատամարտը և դրա հետևանքները»: Խոսվեց այն մասին, որ հիշյալ ճակատամարտում կրած պարտությունը հանգեցրեց ոչ միայն Երվանդ Վերջինի սպանությանը, այլև Երվանդունի արքայատոհմի գահակալման ընդհատմանը և նրա փոխարինմանը մի նոր, առավել հզոր Արտաշիսյան արքայատոհմով:

Հայաստանի վաղբրիստոնեական կոթողների աշխարհագրությանն ու պատմական նշանակության մասին խոսեց Երևանի պետական համալսարանի դասախոս Լ. Միքայելյանը: Գյումրու մանկավարժական ինստիտուտի դա-

սահման Վ. Աբրահամյանը խոսեց Գագիկ Ա Բագրատունու և նրա հաջորդների օրոք Անիի թագավորության տարածքների ու սահմանների մասին: ՀՀ ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատող Ա. Հայրապետյանի հաղորդումը նվիրված էր XVI–XVIII դդ. Արևելյան Շիրակի վարչաքաղաքական իրավիճակին: Հ. Սահակյանի հաղորդման թեման իր հայրենի գյուղի՝ Զույգաղբյուրի հիմնադրման և նրա եկեղեցու անվան վիճահարույց հարցն էր: Գիտաժողովին երկու թեմաներով հանդես եկավ ՀՀ ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատող Կ. Ալեքսանյանը: Առաջին հաղորդումը նվիրված էր 1915–18 թթ. Ալեքսանդրապոլի հասարակական կազմակերպությունների որբախնամ գործունեությանը, իսկ երկրորդը՝ 1918–20 թթ. Ալեքսանդրապոլի Արևմտահայ գաղթականությանը: 1918 թ. դեկտեմբերին Ալեքսանդրապոլի գավառից թուրքերի հեռանալուց հետո 31.989 թուրքահայ գաղթականների խնամատարության դժվարագույն հարցին ու լուծումներին անդրադարձը ցույց է տալիս քաղաքային ինքնավարության գաղթականական կոմիտեի գործունեության անարդյունավետությունը, որը բերում է բազմաթիվ գոհերի: ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի ասպիրանտ Գ. Այվազյանը խոսեց XIX դ. վերջին Ալեքսանդրապոլի գավառում տիրող ագրարային հարաբերությունների մասին:

Երևանի Թատրոնի և կինոյի պետական ինստիտուտի Գյումրու մասնաճյուղի դասախոս Ա. Գևորգյանի հաղորդման մեջ բազմաթիվ փաստերի համադրման միջոցով համակարգվեցին 1988 թ. Արցախյան շարժման զարգացման փուլերը Լենինականում:

Աթենայան պատմաշրջանի հայ մշակույթի այս եզակի կոթողը հնարավորինս խորքային պատկերացումներ է տալիս տվյալ ժամանակաշրջանի տաճարաշինության ու պաշտամունքային արարողակարգի մասին: ՇՀՀԿ-ի ավագ գիտաշխատող Լ. Եգանյանի հաղորդումը վերաբերում էր 2000 թ. Մարմաշենում հայտնաբերված քարե վիշապների ծիսական բովանդակությանը, որ կապվում է ջրի պաշտամունքի հետ: Սեպագիր աղբյուրներում Շիրակին վերաբերող նյութերին անդրադարձավ ԳԱԱ հնագիտության ու ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող Ս. Հմայակյանը: Դիտարկվեցին ուրարտական այն արձանագրությունները, որոնք Շիրակում հիշատակում են վեց իշխանություններ և ցեղապետություններ՝ միավորված Էրիախի թագավորության կազմում:

«Կումայրի» արգելոց-թանգարանի գիտաշխատող Ի. Ավազյանի հաղորդումը նվիրված էր XX դարասկզբին Ալեքսանդրապոլի տարածքում հայտնաբերված նյութերին, որոնք 1929 թ. Հակոբ Կարանյանը նվիրել էր Հայաստանի պատմության պետական թանգարանին: Մասնաճյուղի աշխատանքները եզրափակեց Գյումրու մանկավարժական ինստիտուտի դասախոս Ք. Սարգսյանը՝ խոսելով Շիրակում X–XIII դդ. կանանց շինարարական և նվիրատվական գործունեության մասին՝ վկայված հայ միջնադարյան պատմիչների երկերում:

Բ մասնաճյուղի անդրանիկ նիստը սկսվեց ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատող Ս. Պողոսյանի հաղորդումով, որը նվիրված էր Շիրակի ավանդական զարդահամալիրին: Մանրագին նկարագրության ամփոփման մեջ կարևորվեց ոսկե և արծաթե զարդերի նկատմամբ շի-

րակցիների հակվածությունը, դրանք սերնդեսերունդ աղջիկներին փոխանցելու սովորույթը: Նույն ինստիտուտից հանդես եկան նաև ազգագրագետներ Հ. Մարգարյանը՝ «XIX դ. արևմտահայերի ներգաղթի դերը Գյումրի-Ալեքսանդրապոլի արհեստագործական ավանդույթների ձևավորման մեջ» և Ն. Մարգարյանը՝ «Լենինական-Երևան մրցակցության արտահայտությունները 1970-80-ականների զվարճախոսություններում և սրամտություններում» հաղորդումներով:

Մ. Գալստյանը խոսեց արդի շրջանում Շիրակի մարզի բնակչության աշխատանքային միգրացիոն գործընթացների մասին, Է. Խեմչյանի և Ս. Վարդանյանի հաղորդումը նվիրված էր Շիրակի բանահյուսական ժառանգությանը (ըստ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի բանահյուսական արխիվի նյութերի), իսկ պատմական միջավայրի պահպանության ծառայության աշխատակից Հ. Գալստյանի զեկուցման թեման Շիրակի Վահրամաբերդ գյուղի արդի բանահյուսությունն էր:

ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատողներից այս մասնաձյուղում հանդես եկան՝ Կ. Բազեյանը՝ Ալեքսանդրապոլի թաղային կոիվների՝ որպես ժամանցի յուրօրինակ դրսևորումների մասին հետաքրքիր հաղորդումով, Ալեքսանդրապոլի օրինակի վրա Գ. Աղանյանը գնահատեց համբարությունների դերը XIX դ. հայոց սոցիոնորմատիվ մշակույթում, իսկ Ա. Բոյաջյանի հաղորդումը նվիրված էր 1946-47 թթ. հայրենադարձների զբաղվածությանն ու Լենինականում նրանց սոցիալական վիճակին: Հայաստանի պետական մանկավարժական համալսարանի դասախոս Ն. Գաբրիելյանը խոսեց արդի շրջանում Շիրակի մարզի բնակչության միգրացիոն գործընթացների մասին, իսկ Գյումրու մանկավարժական ինստիտուտի ամբիոնի վարիչ Ե. Վարդանյանը՝ Գյումրիում գենդերային հավասարության ընկալման և հեռանկարների հարցի շուրջ: Շիրակի «Տան սրբերի» ժողովրդական հավատալիքներին էր վերաբերում Սմբատ աբեղա Պողոսյանի հաղորդումը: ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի գիտաշխատող Կ. Սամվելյանը խոսեց նկարչուհի Մարիամ Ասլամազյանի կտավների ազգագրական հենքի մասին: ԳԱԱ ՇՀՀ կենտրոնի գիտաշխատող Կ. Սահակյանի և Տեխնիկական էսթետիկայի համառոտաստանյան գիտահետազոտական ինստիտուտի գիտաշխատակից Կ. Գալոյանի համատեղ հաղորդումը նվիրված էր Գյումրու նոր բրենդին՝ որպես Հոր Երանելու հոգեբանական բարդության հաղթահարման յուրահատուկ ձևի:

Գ մասնաձյուղի աշխատանքները սկսվեցին արվեստագիտության դոկտոր, ԳԱԱ թղթակից անդամ Մ. Հասրաթյանի Անիի քաղաքաշինությանը նվիրված հաղորդումով, որտեղ խոսվեց նաև 2007 թ. Անիում ֆրանսիական հնագիտական արշավախմբի կատարած աշխատանքների արդյունքների մասին: Գիտնականը քննադատաբար արտահայտվեց թուրքերի կողմից վերջերս իրականացված որոշ վերականգնողական աշխատանքների մասին, որոնք խեղաթուրում են ոչ միայն Անիի պատմությունը, այլև ճարտարապետական անադարտությունը:

Երաժշտագիտական հաղորդումներից առաջինը Հր. Աճառյան համալսարանի ամբիոնի վարիչ Խ. Բաղիկյանի զեկուցումն էր՝ նվիրված Կոմիտասի՝ Շի-

րակում կատարած բանահավաքչական աշխատանքների տարեգրությանը: ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի գիտաշխատող Ա. Բաղդասարյանի հաղորդումը Ալեքսանդրապոլում մեծ ժողովրդականություն վայելող աշուղական հայրենասիրական երգի ժանրային առանձնահատկությունների, երաժշտության և խոսքի հորինվածքային բազմազանության մասին էր: Նույն ինստիտուտի փոխտնօրեն Ա. Ասատրյանի ելույթը նվիրված էր XX դ. սկզբին Ալեքսանդրապոլ-Լենինականում ստեղծագործական, հասարակական և մանկավարժական գործունեություն ծավալած կոմպոզիտոր Դանիել Ղազարյանին: Արժևորվեց հատկապես նրա ջանքերով այստեղ բացված երաժշտական ստուդիայի պատմական նշանակությունը, ինչպես նաև այստեղ բեմադրված մանկական օպերաների ու անգուգական երգերի մեծ ժողովրդականությունը: Ալեքսանդրապոլի քաղաքային ու աշուղական երգարվեստին էր նվիրված Երևանի Գրականության ու արվեստի թանգարանի բաժնի վարիչ Մ. Հարոյանի հաղորդումը Կ. Կոստանյանի «Ի՞նչ երգեր էինք լսում մեր մանկության օրերում» հուշագրության մասին: ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատողներ Հ. Հարությունյանն ու Հ. Ափինյանը խոսեցին Շիրակի և, մասնավորապես, Գյումրու երաժշտական ժառանգության արդի հիմնախնդիրների մասին: Առաջինը կանգ առավ բանավոր ավանդույթի պրոֆեսիոնալ երաժշտության՝ հատկապես մուղամների՝ մերձավորարևելյան դասական երաժշտության համատեքստում դիտարկելու խնդրի վրա, երկրորդը՝ իր «Դիտարկումներ Շիրակի ժողովրդական երաժշտության ուսումնասիրման խնդրի շուրջ» հաղորդման մեջ խոսեց Շիրակի երաժշտական ժառանգության համալիր ուսումնասիրության անհրաժեշտության մասին, որը հնարավոր կլինի իրականացնել մի քանի գիտական հաստատությունների համատեղ ջանքերով: Երևանի կոնսերվատորիայի Գյումրու մասնաճյուղի դասախոս Ն. Հայրապետյանն անդրադարձավ ժամանակակից գյումրեցի կոմպոզիտոր Արմեն Հարությունյանի վոկալ շարքերին՝ գրված Միամանթոյի բանաստեղծություններով:

Շիրակի կերպարվեստին էին նվիրված ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատող Լ. Աթանեսյանի և Երևանի Գեղարվեստի ակադեմիայի Գյումրու մասնաճյուղի դասախոս Ա. Մարգարյանի ելույթները: Լ. Աթանեսյանը «Գյումրեցի նկարիչներ» շարքից առանձնացրել էր Գևորգ Բրուտյանի ստեղծագործությունը, որի բազմաթիվ կտավները արժևորվեցին որպես Ալեքսանդրապոլի քաղաքային կենցաղի ու սովորույթների կենդանի պատկերներ: Ա. Մարգարյանը ևս՝ կարևորել էր Լենինականի քաղաքային դրոշմի տիպական գծերի արտացոլումը մեկ այլ արվեստագետի՝ Մարիամ Ասլամազյանի գեղանկարչության մեջ:

Մասնաճյուղում հանդես եկան նաև գրականագետներ. Հայաստանի գրողների միության Գյումրու բաժանմունքի նախագահ Ա. Կարապետյանի հաղորդումը Շիրակի արդի բանաստեղծության համապատկերի փորձ էր, իսկ ԳԱԱ ՇՀՀԿ-ի գիտաշխատող Ռ. Հովհաննիսյանը իր բովանդակալից խոսքում անդրադարձավ գյումրեցի վաղամեռիկ բանաստեղծ Աշոտ Ավդալյանի բանարվեստի արտահայտչամիջոցներին ու լեզվի պատկերավորման համակարգին:

Կարնո բարբառի՝ Շիրակում գրառված խոսվածքներին էր նվիրված Ռուս-հայկական (սլավոնական) համալսարանի ամբիոնի վարիչ Ջ. Բառնասյանի հաղորդումը Շիրակի տարբեր գյուղերից հավաքված 500 խոսվածքային միավորների մեջ հանդիպող առավոտ օրապահին վերաբերող բառանվանումների հոմանիշային բազմազանության մասին: Ա. Հայրապետյանի «Դարձվածային միավորներն Ալեքսանդրապոլի հեքիաթներում» հաղորդման մեջ բացահայտվեցին ժողովրդախոսակցական դարձվածքներում բնակչության լեզվամտածողության, աշխարհընկալման, կենցաղի առանձնահատկությունների տիպական դրսևորումները:

Մասնաճյուղի նիստերում արվեցին նաև հայոց լեզվի դասավանդման մեթոդաբանությանը վերաբերող հաղորդումներ: Ռուս-հայկական համալսարանի դասախոս Թ. Ալեքսանյանը խոսեց տեքստի ուսումնասիրության սկզբունքների մասին՝ հիմնվելով Գյումրու Հ. Թումանյանի անվան դպրոցում դրված փորձերի վրա: Նույն բուհի դասախոս Ծ. Ռոստոմյանը ներկայացրեց ուսումնամեթոդական աշխատանքի իր փորձը՝ դպրոցում հայերենը չուսումնասիրած և այդ պատճառով բուհում դժվարությունների հանդիպող ուսանողների կողմից հայերենը արագ յուրացնելու վերաբերյալ:

«Շիրակի պատմամշակութային ժառանգությունը» հանրապետական յոթերորդ գիտաժողովը խիստ ներկայացուցչական էր. նրա աշխատանքներին մասնակցում էին Հայաստանի գիտական-մշակութային 25 հիմնարկություններ, տարբեր բուհերի հումանիտար ամբիոններ: Ելույթներն ուղեկցվում էին բուռն քննարկումներով և ամփոփվեցին եզրափակիչ լիազումար նիստում՝ արժևորելով շիրակագիտության ներկա ձեռքբերումների նշանակությունը հայագիտության համատեքստում: Զեկուցումները նախապես հրատարակվել էին ստվարաձավալ ժողովածուով: